EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 20.10.2004
COM(2004) 701 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS
PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Sagatavotība un seku pārvaldība cīņā pret terorismu

SATURA RĀDĪTĀJS

1. IEVADS

2004. gada jūnijā Eiropas Padome lūdza Komisiju un Padomi novērtēt dalībvalstu spēju novērst un rīkoties teroristu uzbrukuma gadījumā un uzlabot esošo sadarbību civilajā aizsardzībā. Šajā ziņojumā sniegts pārskats par darbībām, kuras Komisija pašreiz veic un ierosināti papildu pasākumi esošo instrumentu stiprināšanai un Eiropas Padomes pilnvaru izpildei.

2. CIVILĀ AIZSARDZĪBA

2.1. Kopienas civilās aizsardzības mehānisms

Gan savstarpēja palīdzība, gan kopīga rīcība teroristu uzbrukuma gadījumā ir politiska nepieciešamība un praktiska vajadzība. Teroristu uzbrukumu gadījumā var būt nepieciešama dažāda palīdzība, sākot ar tradicionālām civilās aizsardzības iespējām līdz sarežģītākiem tehniskiem un zinātniskiem līdzekļiem. Iespējams, lai tiktu galā ar teroristu uzbrukumu sekām, ietekmētajai valstij var būt nepieciešama vēl kāda palīdzība. Vienīgi uz solidaritāti pamatota kopīga rīcība var nodrošināt savlaicīgu un atbilstošu tūlītēju darbību *visu* teroristu uzbrukumu gadījumā.

Savukārt Komisija ir gatava palīdzēt dalībvalstīm to solidaritātes pienākumu ieviešanā, izmantojot Kopienas civilās aizsardzības mehānismu. 2001. gadā izveidotais Kopienas mehānisms ātri ir kļuvis par galveno instrumentu Eiropas sadarbībai civilās aizsardzības jomā. Līdzdalība mehānismā ir pieaugusi līdz 30 valstīm (ES 25, Bulgārija, Rumānija, Islande, Lihtenšteina un Norvēģija), vēl citas ir izrādījušas ieinteresētību pievienoties šim mehānismam. Komisija ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm ir izstrādājusi vairākus rīcības plānus un instrumentus, kuru mērķis ir palielināt gatavību un sekmēt savstarpēju palīdzību lielu katastrofu gadījumos. Galvenais, mehānisms, kuru var iedarbināt jebkura katastrofas skartā valsts, ir palīdzējis dažādos ārkārtas gadījumos, ļāvis iegūt pieredzi un balstīties uz gūto mācību.

Ja valsti ir skārusi katastrofa, ietekmētās valsts institūcijas var iesniegt prasību pēc palīdzības Monitoringa un informācijas centrā (MIC), no kura nekavējoties pārsūta prasību uz nacionālo kontakta punktu tīklu. Tad atsevišķas valstis lemj, vai tās var piedāvāt palīdzību. MIC apkopo atbildes un pieprasītāja valsts no piedāvātās palīdzības var izvēlēties sev nepieciešamo palīdzību. Papildus MIC var piedāvāt arī tehnisko palīdzību un nosūtīt nelielas speciālistu komandas, lai koordinētu palīdzību vai saskaņotu darbības ar valsts varasiestādēm vai starptautiskām organizācijām.

MIC tāpat apkopo pārbaudītu informāciju visa ārkārtas stāvokļa laikā un visām iesaistītajām valstīm regulāri sniedz jaunākās ziņas. Lai nodrošinātu vēl efektīvāku informācijas plūsmu ārkārtas gadījumu laikā, 2004. gadā tiek ieviesta specializēta komunikācijas un informācijas sistēma (CECIS).

Līdz šim MIC ir koordinējis Eiropas civilās aizsardzības palīdzību vairākās dabas un cilvēku radītās katastrofās. Pēdējo divu gadu laikā vairāk kā desmit dažādas valstis ir saņēmušas no Eiropas civilās aizsardzības palīdzību, kas organizēta ar šī mehānisma palīdzību. Ar MIC starpniecību sniegtie palīdzības veidi ir gan dažādi tradicionālās civilās aizsardzības pasākumi, ieskaitot ugunsdzēsību, medicīnisko palīdzību, meklēšanu un glābšanu, gan arī

palīdzība, nodrošinot ar specializētu aprīkojumu un kompetenci. Līdzīgu palīdzību pēc pieprasījuma var sniegt teroristu uzbrukumu gadījumā. ES līmeņa sadarbības pievienotā vērtība var tikt īstenota visos gadījumos, kad katastrofas apmēri ir tādi, kas pārsniedz valstu kapacitātes robežas, neatkarīgi no tā, vai tās ir dabas katastrofas, tehnoloģiski negadījumi vai teroristu draudi.

2004. gada 25. martā, kad Eiropas Padome pieņēma Solidaritātes deklarāciju, Komisija pauda vēlmi un gatavību veicināt Kopienas civilās aizsardzības mehānisma stiprināšanu. Ziņojumā par ES civilās aizsardzības kapacitātes nostiprināšanu noteiktas šādas jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi:

- ciešāka koordinācija un saziņa;
- tehniskā aprīkojuma savietojamība, ieskaitot civilo un militāro savietojamību;
- kopīgas uzšuves intervences komandām, lai veicinātu Eiropas solidaritātes redzamību;
- iespēju rašana aprīkojuma un komandu transportēšanas finansēšanai katastrofu gadījumos.

Komisija ir apņēmusies veicināt savstarpējās palīdzības uzlabošanu atbilstoši šai nostājai. Tomēr, lai katrs no šiem priekšlikumiem būtu efektīvs, ir nepieciešams pilnīgs dalībvalstu atbalsts.

2.2. Gatavības palielināšana, paredzot simulācijas mācības un citu apmācību

Apmācība ir gatavības un reaģēšanas uz ārkārtas situācijām stūrakmens. Kopienas civilās aizsardzības mehānisms Eiropas līmenī ir ieguldījis būtiskus centienus valstu speciālistu un komandu vadītāju apmācības programmu veidošanā un ieviešanā. Pašreiz šo programmu veido trīs daļas: kursi, simulācijas mācības un speciālistu apmaiņas sistēmas.

Apmācību kursu mērķauditorija ir valstu komandu vadītāji, sakaru koordinatori un tehniskie, novērtējuma un koordinācijas speciālisti, kuri var piedalīties Eiropas palīdzības sniegšanā ārpus savas valsts. Mācību plāns ir rūpīgi izstrādāts, lai sniegtu visas nepieciešamās zināšanas un iemaņas šādu intervenču efektivitātes palielināšanai. Kursi, kas ilgst vienu nedēļu, mudina sadarboties dalībniekus, veicinot informācijas un zināšanu apmaiņu par dažādu valstu pieeju civilai aizsardzībai.

Pirmais apmācību kursu cikls ir veiksmīgi noslēdzies. Vairāk kā 200 valstu speciālisti un komandu vadītāji ir apmācīti. Komisija turpinās un vajadzības gadījumā palielinās savus centienus šajā jomā. Otrs apmācību cikls sākās 2004. gada septembrī.

Papildus tam, Komisija paredz organizēt specializētus apmācību kursus par noteiktiem tematiem. Iespējams, ka tie ietvers apmācību par tematiem, kas ir būtiski teroristu uzbrukumos, piemēram, psiholoģiskās vai psihosociālās palīdzības sniegšana upuriem un glābējiem, kuri darbojas piesārņotā vidē utt. Simulācijas mācības ir svarīgas, lai nodibinātu un uzturētu efektīvas tūlītējas darbības sistēmas, kas spēj novērst sabiedriskās drošības draudus. Tās dod iespēju pirmajiem glābējiem izmantot savas prasmes reālā situācijā un rada tādas sarežģītības pakāpes mācību situācijas, kādas nevar sasniegt apmācību kursos. Tiem, kas ir sistēmas vadībā, tas sniedz vienreizēju iespēju pārbaudīt un novērtēt procedūras, noteikt problēmas un mācīties no gūtās pieredzes.

Kopš 2002. gada Komisija Eiropas līmenī ir finansējusi astoņu nozīmīgu simulācijas mācību organizēšanu, šajās mācībās tiek iesaistītas komandas un speciālisti no vairākām dalībvalstīm. Šīs mācības tiek īstenotas saistībā ar Kopienas mehānismu.

Trīs mācību cikli tika īpaši veidoti, lai simulētu teroristu scenārijus: *Euratox* mācības (Francijā) 2002. gada oktobrī, *Common Cause mācības*(Dānijā) 2002. gada oktobrī un *EU Response* mācības (Beļģijā) 2003. gada janvārī.

Saistībā ar speciālistu apmaiņas sistēmu valstu speciālisti noteiktu laika periodu var strādāt citās dalībvalstīs. Sistēma ir izveidota tā, lai dalītos ar zināšanām un pieredzi un lai nodrošinātu, ka visas dalībvalstis var mācīties, izmantojot kopīgo zināšanu bāzi.

2.3. Spēju noteikšana un novērtēšana

Teroristi turpinās atklāt un izmantot mūsu vājās vietas. Kad maldina novēršana un atvairīšana, un notiek uzbrukums, vienīgi labi organizēta un efektīva reaģēšanas sistēma ātri var novērst radušos situāciju. Visos līmeņos ir jāpalielina uzmanība gatavībai terorisma gadījumos. Tādēļ Eiropas Komisija ir izstrādājusi vairākus pasākumus un instrumentus, kuru mērķis ir noteikt un novērtēt, kādas civilās aizsardzības iespējas ir pieejamas palīdzībai Eiropas līmenī.

Viens veids, kā veicināt gatavību, ir informācijas vākšana. Ticami un detalizēti dati par līdzekļiem un iespējām, kas ir pieejamas palīdzībai Eiropas līmenī, veicinās plānošanu un ar laiku varēs nodrošināt racionālāku ierobežoto līdzekļu izmantojumu. Padomes lēmums par Kopienas mehānisma izveidošanu atzina šo nepieciešamību un pieprasīja, lai dalībvalstis Kopienas mehānismam sniedz informāciju par pieejamajām civilās aizsardzības komandām un speciālistiem. No dalībvalstīm saņemtā informācija ir ievadīta Kopienas uzturētajā civilās aizsardzības datu bāzē. Iepriekš minētajā Komisijas ziņojumā par ES civilās aizsardzības kapacitātes nostiprināšanu ir konstatētas vairākas informācijas nepilnības un dalībvalstis tiek aicinātas sniegt izvērstākus datus, lai nodrošinātu labāku plānošanu un gatavību terorisma gadījumos.

2003. gadā ES Militārā komiteja tika pilnvarota izveidot militāro līdzekļu un iespēju datu bāzi, kas ir nozīmīgi civilo iedzīvotāju aizsardzībai pret teroristu uzbrukumiem, ieskaitot ķīmiskos, bioloģiskos, radioloģiskos un kodola (CBRN) uzbrukumus. 2004. gadā Kopienas mehānismam tika dota pieeja militārās datu bāzes saturam, lai palielinātu tā vispārējās reaģēšanas iespējas.

Atbildot uz Eiropas Padomes jūnijā piešķirtajām pilnvarām, Komisija ir uzsākusi jaunu procesu, lai novērtētu civilās aizsardzības iespējas, kas ir pieejamas Eiropas līmenī, lai palīdzētu valstīm, kuras skāruši lieli teroristu uzbrukumi. Šī uzdevuma nolūks nav sniegt reālu ainu par civilās aizsardzības līdzekļiem, kas ir visu iesaistīto valstu rīcībā, bet tā uzdevums ir noteikt tos līdzekļus un iespējas, ko varētu izmantot, lai palīdzētu citām valstīm nozīmīgu teroristu uzbrukumu gadījumā.

Komisija izmanto uz scenāriju pamatotu pieeju, lai noteiktu gan Eiropas līmeņa palīdzības vajadzības, gan līdzekļus, kas ir pieejami šādām palīdzības intervencēm. Ar valstu speciālistu palīdzību Komisija ir izstrādājusi nelielu skaitu scenāriju tūlītējas darbības veikšanai teroristu uzbrukumu gadījumā. Pamatojoties uz šiem scenārijiem, Komisija ir izveidojusi konsolidētu sarakstu ar civilās aizsardzības līdzekļiem un iespējām, kas ir nepieciešamas, lai novērstu nozīmīgu teroristu uzbrukumu sekas Eiropā. Tā veica vispārēju aptauju, lai savāktu gan kvantitatīvu, gan kvalitatīvu informāciju un 2004. gada 17. augustā pieprasīja 30 Kopienas

mehānismā iesaistītajām valstīm sniegt informāciju par civilās aizsardzības palīdzību, ko tās varētu sniegt katrā no šiem gadījumiem. Tikmēr ES militārais personāls, pamatojoties uz Komisijas izveidoto konsolidēto sarakstu un aptauju, ir uzsācis militārās datu bāzes atjaunošanu.

Tiklīdz informācija būs saņemta, Komisija to konsolidēs un sāks veidot ES ierobežotā ziņojuma projektu, novērtējot iespējas, kas ir pieejamas Eiropas līmenī, lai palīdzētu valstīm, kuras skāruši nozīmīgi teroristu uzbrukumi. Šis ziņojums decembrī tiks iesniegts Eiropas Padomē. Ziņojums varētu būt vienreizējs politiskais instruments Eiropas Savienībā un dalībvalstīs, dodot tām iespēju turpināt stiprināt civilo aizsardzību Eiropā un konsolidēt solidaritātes pienākumus, ko tās ir uzņēmušās.

Pagaidām tikai dažas dalībvalstis ir sniegušas atbilstošu informāciju. Visām dalībvalstīm pilnībā ir jāpiedalās, lai Eiropas Savienība iegūtu precīzu ainu par tās tūlītējas darbības iespējām un sekmētu tās spēju izpildīt savus solidaritātes pienākumus.

3. VESELĪBAS AIZSARDZĪBA

3.1. Pasākumi

Starpgadījumi un teroristu uzbrukumi, kuros iesaistītas sprāgstvielas, ķīmiskie, bioloģiskie un reaktīvie izraisītāji, var būt graujoši un dārgi, pat ja tajos nenogalina vai nesakropļo cilvēkus vai tajos nav izmantoti „neierobežotas katastrofas" izraisītāji, piemēram, bakas, kas turpina izplatīties, ja vien netiek izvērsti efektīvi pretpasākumi. Veselības jomā ir iecerēti dažādi pasākumi, sākot ar riska novērtējumu, atklājot vai izslēdzot bioloģisko, ķīmisko vai radioaktīvo izraisītāju klātbūtni iepakojumos, ekoloģiskās slēptuvēs vai cilvēkos, dzīvniekos vai augos, turpinot ar riska komunikāciju starp veselības iestādēm, veselības profesionāļiem un sabiedrību, un noslēdzot ar riska vadību, kurā ietilpst pretpasākumi, ieskaitot ceļojumu ieteikumus, pārbaudes un saskarsmes atsekošanu, vakcināciju, dziedniecības un ārstēšanas vadību, masu evakuāciju, izolāciju, karantīnu, atrašanās vietas maiņas aizliegumus un atkritumu iznīcināšanu.

3.2. Sadarbība veselības drošības jomā

Dalībvalstis un Komisija sadarbojas, lai veselības jomā nodrošinātu abilstošu kapacitāti un iespējas un palielinātu gatavību un tūlītēju darbību jebkura starpgadījuma gadījumā, neatkarīgi no tā izcelsmes. 2001. gada novembrī dalībvalstis un Komisija vienojās par veselības drošības programmu, kam bija veltīts Komisijas 2003. gada 2. jūnija Ziņojums COM(2003) 320.

3.3. Informētība par draudiem, vadības un kontroles sistematizēšana: informācijas apmaiņas, konsultāciju un koordinācijas mehānismi

Veselības drošības koordinācijas platformu ES veido Veselības drošības komiteja, ko 2001. gada novembrī izveidoja veselības ministri un veselības un patērētāju aizsardzības komisārs. Tā apmainās ar informāciju par draudiem, kas saistīti ar veselību, koordinē veselības gatavības un ārkārtas situāciju reaģēšanas plānus un krīzes vadības stratēģijas, izsludina trauksmi un ar veselību saistītu ES nozīmes negadījumos veic ātru saziņu, sniedz padomus par risku vadību, veicina un atbalsta apmācību un veiksmīgas prakses un pieredzes izplatīšanu.

Droša agrās brīdināšanas sistēma 24 stundas dienā un septiņas dienas nedēļā (*RAS-BICHAT*) saista Komisiju un Veselības drošības komitejas dalībniekus ar rezerves kontakta punktiem atbilstošos valdības birojos. Tā papildina agrās brīdināšanas un reaģēšanas sistēmu (EWRS), kas izveidota ar Komisijas 1999. gada 22. decembra Lēmumu 2000/57/EC, lai oficiāli ziņotu par slimību uzliesmojumiem un konsultācijām un pretpasākumu koordināciju saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmuma Nr. 2119/98/EC nosacījumiem. Abas sistēmas ar atbilstošām vadības procedūrām ir saistītas ar visām ES ar veselību saistītām brīdināšanas sistēmām un ar sistēmām, kas caurskata un apkopo informāciju, kas ir pieejama ar ziņu aģentūru starpniecību, citiem plašsaziņas līdzekļiem un specializētiem avotiem globālajā tīmeklī, lai savlaicīgi brīdinātu par nelabvēlīgiem notikumiem.

Brīdināšanas sistēmas un līdzekļu koordinācija, ko nodrošina šī veselības aizsardzības sadarbības platforma, tiek piemērota visa veida negadījumos, sākot ar vienkāršiem negadījumiem un draudiem kā, piemēram, ziņošana par nedrošām pārtikas partijām un aizdomīgu vēstuļu nosūtīšanai līdz masu nelaimes gadījumiem un atrašanās vietas aizliegumiem, kā īstenošanai var būt nepieciešama ievērojama skaita tiesībsargājošo, drošības un pat militāro spēku izvietošana.

3.4. Uzraudzība un atklāšana: spēja inventarizēt, atklāt un identificēt

Bioloģiskie izraisītāji tiek uzskatīti par visbīstamākajiem, pamatojoties uz noteiktiem kritērijiem, piemēram, lipīgums, indīgums, noturība vidē, izmantošanas un izplatīšanas vienkāršība un tas, vai ir pieejama aizsardzība to izplatības un ietekmes apkarošanai.

Piecās ES dalībvalstīs ir septiņas laboratoriju iekārtas, kas ir piemērotas darbam ar liela riska paraugu analīzēm, piemēram, vīrusu hamorāģiskais drudzis vai baku vīrusi (P4 laboratorijas). Starp šīm laboratorijām ir izveidots sakaru tīkls, lai sniegtu garantētas kvalitātes diagnostikas pakalpojumus visās dalībvalstīs un pēc pieprasījuma pieejamību 24 stundas dienā un septiņas dienas nedēļā, lai ātri sazinātos ar valstu institūcijām un Komisiju un organizētu pārbaudes un uzdevumus, apmācību un prasmju attīstīšanu.

Lai veicinātu biodrošības aizsardzību, kopš 2003. gada jūnija Komisija pieprasa obligātās pārbaudes *Bacillus anthracis* (Sibīrijas mērim), *Franciscella tularensis* (tularēmijai), *Coxiella burnetti* (Q drudzim) un *Variola major* (bakām), pievienojot ES īpašo aģentu sarakstam un ar Komisijas 2003. gada 17. jūlija Lēmumu 2003/534/EC nosakot šiem aģentiem gadījuma definīcijas. Bez tam ES kompetentajām valstu institūcijām ir izstrādāta matrica ar lēmumu pieņemšanas algoritmu, konkrētu instrumentu identificēšanai un veselības drošības rīcības prioritizēšanai.

3.5. Reaģēšana un atveseļošanās: medikamentu krājumu un veselības dienestu datu bāze un sistematizēšana medikamentu, speciālistu un citu medicīnisko preču un infrastruktūras nodrošināšanai

ES nav sertificētu vakcīnu pret tādiem patogēniem kā bakas vai mēris. Sertificētas vakcīnas pret Sibīrijas mēri nav plaši pieejamas. Ir izmantotas iespējas pašreizējā pārskatītajā ES farmaceitiskajā likumdošanā veikt grozījumus, lai atbilstoši saistību noteikumiem atļautu izplatīt un izrakstīt sertificētus ārpustirgus medikamentus.

Industrijas antibiotiku kapacitātes analīze parādīja, ka krājumi, ļoti iespējams, ir pietiekami, lai nodrošinātu pieprasījumu visās paredzamajās situācijās. Ir iegūta un izplatīta ierobežota rakstura informācija par bioloģisko izraisītāju vakcīnu, antibiotiku, pretlīdzekļu un pretvīrusu

krājumiem dalībvalstīs, un ir rasts vienots viedoklis par to, kāda vispārējā informācija ir jāsavāc par medikamentiem, lai savstarpēji palīdzētu medicīnisko katastrofu situācijās. Vairumam dalībvalstu ir vai tās pašreiz veido baku vakcīnu uzkrājumus. Ir nepietiekami imūnglobulīna krājumi, ko lieto, lai ārstētu smagas pretreakcijas uz vakcīnām. Kopienas pētījumā par esošo baku vakcīnu atšķaidīšanu atklāts, ka ārkārtas situācijas apstākļos tas būtu problemātiski. Pašreiz tiek izstrādātas drošāku vakcīnu un vakcinācijas stratēģijas. Pēc Komisijas pieprasījuma Eiropas medicīnas novērtēšanas aģentūra ir izdevusi vadlīnijas par medikamentu lietošanu pret iespējamiem patogēniem un par vakcīnas izgatavošanu pret bakām uz govju baku vīrusa bāzes.

Pamatojoties uz vienprātību un nozares apzināšanu par *Sibīrijas mēri, bakām, botulismu, mēri, tularēmiju, hamorāģiskā drudža vīrusu, brucelozi, Q drudzi, encefalīta vīrusu, ļauniem ienāšiem un melioidozi,* ir izstrādātas un izdotas klīniskas vadlīnijas tādu slimību diagnosticēšanai un ārstēšanai, kas ir saistītas ar patogēniem, kuri varētu tikt apzināti izplatīti.

Lai cīnītos ar ķīmisko vielu terorismu, ir izstrādāta virkne ķīmisko aģentu sarakstu, lai iegūtu vielu grupas, kurām nepieciešamas tādas pašas sabiedrības veselības un medicīniskās pieejas. Lai izveidotu ES klīnisko un ar laboratorijām saistīto speciālo zināšanu uzskaiti, ir pārskatīti klīniskie un toksikoloģijas aspekti un izmantots Komisijas veiktais indes centru apsekojums. Tiks izveidots ķīmisko aģentu reakcijas novēršanas centru sakaru tīkls ES nozīmes negadījumu izziņošanai un padomu sniegšanai par pretpasākumiem. Visbeidzot, no Eiropas medicīnas novērtēšanas aģentūras ir saņemti un publicēti ieteikumi pretlīdzekļu un medikamentu lietošanai pret reaktīviem.

Zināšanas par bioloģiskā terora aģentiem, attiecīgām slimībām un to klīnisko un epidemioloģisko terapiju, kā arī ar to saistītā laboratoriju analīze ir ierobežota, tādēļ ir jānosaka attiecīgie ES speciālisti, kas jānorāda dalībvalstu institūciju kopējā direktorijā. Saskaņā ar kvalifikācijas, pieredzes un izvietošanas gatavības kritērijiem speciālistus nosaka Veselības drošības komiteja.

3.6. Novēršana un aizsardzība: ierosinātāju kustības aizliegums un biodrošība

ES ir stingrs reglamentējošs režīms CBRN aģentu un materiālu uzskaitei. Lai nodrošinātu drošību un veselības aizsardzību darbā ar direktīvām par bioloģiskiem un ķīmiskiem aģentiem, kopš 1990. gada ir ieviestas prasības attiecībā šo aģentu turēšanu, glabāšanu, transportēšanu un lietošanu visās darba vietās, ieskaitot laboratorijas, izpētes un akadēmiskās institūcijas, slimnīcas u.c. Tās pieprasa arī atbilstošu to personu kvalifikāciju un uzskaiti, kas ir iesaistītas visās iepriekš minētajās operācijās. Virknē direktīvu par sabiedrības un strādnieku radioloģisko aizsardzību pret jonizējošo starojumu paredzēti stingri noteikumi par radioaktīvo vielu reģistrēšanu un rīkošanos ar tām. Stingi noteikumi un aizsardzības pasākumi attiecas arī uz pārtikas drošības un veterināro un augu veselības jomu. Pastāv obligāts režīms tādu divkārša izmantojuma vienību un tehnoloģiju eksporta kontrolei, kas ietver virkni radioloģiskos, radioaktīvos, bioloģiskos un ķīmiskos aģentus, uz kuriem attiecas stingri nosacījumi saistībā ar starptautiskiem neizplatīšanas režīmiem un eksporta kontroles pasākumiem.

3.7. Gatavības un reaģēšanas palielināšana

Gatavības un reaģēšanas plānošana ir ES galvenā prioritāte. Dalībvalstu pretpasākumu apvienošanas un savietošanas nodrošināšana ir galvenais mērķis. Šim nolūkam ir veikta nacionālo veselības ārkārtas plānu apkopošana. 2005. gadā tiks veikti ES mēroga baku un

gripas pandēmijas novērtēšanas uzdevumi, lai izvērtētu komunikāciju un nacionālo plānu savietojamību. 2004. gada martā Komisija publicēja darba dokumentu, izklāstot Kopienas gatavības un tūlītējas darbības plānošanas projektu attiecībā uz gripas pandēmiju. Tagad tā strādā pie ES vispārīgā veselības ārkārtas plāna.

Dalībvalstis un Komisija izstrādā paredzamos modeļus par slimības gaitu un dažādu aģentu izkliedi un par mainīgo kvantitatīvo un kvalitatīvo informāciju par cilvēku kustību, sabiedriskiem ieradumiem, dažādiem ģeogrāfiskiem, laika apstākļu un transporta un pakalpojumu apstākļiem, lai novērtētu konkrēto veselības aizsardzības pretpasākumu ietekmi, piemēram karantīnu un masveida vakcinācijas. Kopiena līdzfinansē šos pasākumus no sabiedrības veselības programmas, kas paredzēta laika periodam no 2003. līdz 2008. gadam .

Apmācību programma ir izstrādāta divām nozarēm: pirmkārt, apmācība lipīgas slimības uzliesmojuma izmeklēšanas (EPIET) jomā, ko līdzfinansē Komisija un dalībvalstis un kas sniedz iespēju elastīgam kompetenču izvietojumam gan ES iekšienē, gan ārpus tās. Otrkārt, apmācības kursi un kriminālās epidemioloģijas materiālu sagatavošana, kas ir izstrādāti kopā ar Eiropolu kopīgai dalībvalstu tiesībsargājošo un lauka epidemioloģisko dienestu mācībspēku apmācībai.

Nākotnē Eiropas Savienības slimību novēršanas un kontroles centrs (2004. gada 21. aprīlī pēc Komisijas priekšlikuma dibinājis Eiropas Parlaments un Padome) būs galvenais padomu sniedzējs dalībvalstīm un ES institūcijām gan par uzraudzības veikšanu, gan par tūlītējas darbības pasākumiem veselības drošības jomā.

3.8. Starptautiska sadarbība

2001. gada 7. novembrī Otavā G7 valstu veselības ministri, Meksikas veselības ministrs un komisārs Bērnss (*Byrne*) pieņēma Globālās veselības drošības darbības nolikumu, kuram ir tādi paši mērķi kā ES sadarbībai. Nolikumā ir izstrādāts negadījuma mērogs riska komunikācijai un algoritmi tūlītējai darbībai dažādos gadījumos, ir veikta pacientu izolācijas apmācība un apmācība par pasākumiem baku gadījumos, saistībā ar laboratoriju sadarbības pasākumiem tiek veiktas starplaboratoriju pārbaudes, kā arī ir izveidota risku komunikācija un koordinācija, izmantojot specializēta sakaru tīkla starpniecību. Notiek sadarbība par operatīvās darbības tehnikām, ķīmisko aģentu gadījumiem un gripas laika noteikšanu, 2003. gada septembrī tika veikts baku plāna novērtēšanas uzdevums (*Globas Mercury*). Komisija vada biodrošības un bioaizsardzības sadarbības pasākumus. Ministri un komisārs regulāri tiekas, lai pārskatītu sasniegumus šajā jomā.

Komisija sadarbojas ar PTO darbībās, kas saistītas ar bioterorismu, pirmkārt, saistībā ar Otavas iniciatīvu un, otrkārt, saistībā ar PTO Globālā uzliesmojuma un tūlītējas darbības saziņas tīkla uzlabošanas pasākumiem.

4. KOPIENAS ĀTRĀS BRĪDINĀŠANAS SISTĒMU SAKARU TĪKLI

4.1. Esošās Komisijas ārkārtas ātrās brīdināšanas sistēmas

Komisija ir palielinājusi operatīvo kapacitāti, lai palīdzētu reaģēt uz plaša mēroga ārkārtas situācijām. Tā rezultātā ir izveidotas vairākas ātrās reaģēšanas sistēmas (RAS), piemēram, MIC (Monitoringa un informācijas centrs, savstarpējās palīdzības atvieglošanai un atbalstam starp iesaistītajām valstīm), ECURIE sistēma (radiācijas avārijas gadījumā), BICHAT

(bioloģiskiem un ķīmiskiem uzbrukumiem un draudiem), RAPEX (patērētāju drošības un veselības aizsardzībai – aspektos, kas nav saistīti ar pārtiku), RASFF (patērētāju veselībai saistībā ar pārtiku un barību), EWRS (lipīgām slimībām), EUROPHYT (fitosanitārais sakaru tīkls: augiem kaitīgu organismu aizturēšanai), SHIFT (veselības kontrole ar veterināriju saistītam importam) un ADNS (dzīvnieku veselībai).

Atsevišķie sakaru tīkli parasti sastāv no diennakts informācijas apmaiņas tīkla, kurā saņem un izraisa trauksmi un nodrošina informācijas apraidi ar dalībvalstīm un iesaistītajām valstīm vai Starptautiskās atomenerģijas aģentūras (IAEA) ārkārtas reaģēšanas centru. Katrai no šīm sistēmām var būt atšķirīgs noteiktais apjoms, atšķirīgas procedūras un to uzdevumi, bet to visu mērķis ir ātri un efektīvi reaģēt uz ārkārtas situācijām. Esošajiem sakaru tīkliem un trauksmes sistēmām ir lieliski sasniegumi, un tās ir pierādījušas savu lietderību trauksmes gadījumos un savlaicīgas un efektīvas informācijas plūsmas nodrošināšanā. Galvenokārt tās ir radījušas uzticamību un savstarpēju pārliecību un paļaušanos starp specializētām institūcijām.

4.2. Komisijas vadīto ārkārtas sistēmu konsolidācija

Informācija par draudiem vai uzbrukumu/ katastrofu, kas tuvojas vai attīstās, var sasniegt Komisiju caur jebkuru no tās RAS. Tā kā informācija par trauksmi bieži tiek sniegta vairākos veidos, Komisijai ir jānodrošina, lai būtiskā informācija nekavējoties tiktu izsūtīta visiem iesaistītajiem dienestiem un valstu institūcijām. Atsevišķi ārkārtas gadījumi var būt tik nopietni un risks, ka tie var izvērsties par nopietnu krīzi, ir tik liels, ka ir nepieciešama to vispārīga koordinācija praktiski pār visām ES politikām. Nozīmīgu teroristu uzbrukumu vai katastrofu gadījumos būtiska ir sadarbība un koordinācija starp visām būtiskajām ātrās reaģēšanas sistēmām (ieskaitot tiesībsargājošo saziņas tīklu un kritiskās infrastruktūras saziņas tīklu).

Lai stiprinātu Komisijas ieguldījumu cīņā pret terorismu, Komisija izveidos drošu vispārējās ātrās reaģēšanas sistēmu (ARGUS) visu specializēto ārkārtas situāciju sistēmu sasaistes gadījumiem, kad nepieciešamas darbības Eiropas līmenī. Tiks izveidots jauns centrālās iekļuves punkts, kura darbība pamatosies uz Komisijas jau izveidotajām struktūrām. Jaunā sistēma ņems vērā atsevišķo un specializēto sistēmu īpašās pazīmes un pieredzi, kā arī turpinās veikt savas pašreizējās funkcijas. Tā kā bieži sākotnējā negadījuma (piemēram, sprādziena) stadijā nav skaidrs, vai tas ir negadījums vai teroristu uzbrukums, šīs sistēmas darbība netiks ierobežota vienīgi ar teroristu uzbrukumiem, bet tai būs jāiesaista krīžu centri un ātrās reaģēšanas mehānismi, kuru mērķis ir nodrošināt drošību un aizsardzību.

Papildus ARGUS izveidošanai Komisijā ir jāizveido centrālais krīžu centrs, kurā ārkārtas situācijas laikā pulcēsies pārstāvji no visiem būtiskajiem Komisijas dienestiem. Krīžu centra darbiniekiem būs jākoordinē visi centieni labāko realizējamo darbību novērtējumam un jālemj par atbilstoša reaģēšanas pasākuma izvēli. ES līmeņa vispārēja ārkārtas sistēma pieprasa, lai saistībā ar katru riska līmeni būtu nodrošināta vienota pieeja risku analīzei (novērtējumam, drošības līmeņiem, reaģēšanas darbībām u.c.). Tādēļ jāizveido drošības risku analīzes sistēma, ar kuru var piemērot papildu drošības pasākumus kopumā un, ja nepieciešams, īpaši specializēti pasākumi. Dalībvalstis, kas nevēlas iesaistīties noteiktos pasākumos, var vērsties pret īpašiem draudiem ar alternatīviem drošības pasākumiem.

4.3. Eiropas Savienības tiesībsargājošo sakaru tīkls

Vienīgais iztrūkstošais posms pašreizējās Eiropas līmenī pārvaldītajās RAS sistēmās ir brīdināšanas sistēma saistībā ar sabiedrisko kārtību un drošību attiecībā vai nu uz gatavošanos

vai reaģēšanu uz krīzēm, kurās ir iesaistīta likuma piemērošana. Reaģēšanai uz teroristu uzbrukumiem līdzās pašreizējām sistēmām nepieciešama tradicionālās likumdošanas ieviešana. Tiks izveidots Eiropas tiesībsargājošais sakaru tīkls (LEN), un to vadīs Eiropols. Tas jāizveido līdz 2005. gadam. Tīklu veidos specializēts daudzslāņainas pieejas sakaru tīkls, kurš būs pieejams 24 stundas diennaktī un septiņas dienas nedēļā, kurš īpaši kalpos ES tiesībsargājošajai kopienai, lietojot pašreizējos drošos Eiropola sakaru tīkla komunikāciju kanālus. ARGUS ir jāinformē par valstu tiesībsargājošo dienestu pieslēgšanos Eiropolam caur LEN un otrādi. Eiropols izveidos operatīvo centru, kurš darbosies kā komunikāciju centrs ar Eiropola ierēdni pēc pieprasījuma 24 stundas diennaktī un septiņas dienas nedēļā. Eiropola ierēdnis pēc pieprasījuma varēs sadarboties ar Eiropola nacionālā biroja sakaru koordinatoriem. LEN būs jāizstrādā operatīvās vadlīnijas par darbu ar Eiropola tiesībsargājošo sakaru tīklu trauksmes izziņošanu un vienošanos par ziņošanas kritēriju datiem un notikumu klasifikāciju. Dalībvalstīm būs jānosaka atbildīgais valsts kontakta punkts, no kura būs jāizziņo/ jāsaņem trauksme un vajadzības gadījumā jāveic turpmākas darbības.

4.4. Eiropas Savienības kritiskās infrastruktūras brīdināšanas informācijas sakaru tīkls

Saskaņā ar ziņojumu „Par kritiskās infrastruktūras aizsardzību cīņā ar terorismu" Komisija ne vēlāk kā līdz 2005. gada beigām izstrādās Eiropas programmu kritisku infrastruktūru aizsardzībai. Komisija uzskata, ka ir jāizveido saziņas tīkls, kas sniedz informāciju par kritiskām infrastruktūrām brīdināšanas nolūkā (CIWIN). ARGUS mijiedarbosies ar CIWIN tāpat kā tas mijiedarbojas ar citām RAS.

TECHNICAL ANNEXES

ANNEX 1

1. MULTI-SECTOR RESPONSE FOR HEALTH PROTECTION

Chemical, biological, radiological and nuclear terrorism has direct consequences not only for people, but also for the environment, the food chain and for property. Preventing terrorist acts and mitigating their consequences requires a mobilisation of actors and resources in many sectors other than health. Of major importance to health security are the measures and actions in food, animal, plant and water safety.

1.1. Food safety

The EU has a broad body of legislation which covers primary production of agricultural products and industrial production of processed food. This legislative body provides different means to respond to situations in specific sectors. The measures that would be taken in response to a terrorist act in the food sector are not fundamentally different from those adopted by the EU in response to accidents in the recent past. The aspect of the fight against bio terrorism that needs developing is the organisation of upstream information, investigation and information-gathering within the territory of the EU and third countries as well as an improved cooperation between authorities and those working in the food chain and their education.

1.2. Animal safety

Many EU regulations exist in the area of animal safety. In response to animal health emergencies, the Commission will adopt urgent safeguard measures to supplement existing regulations. The Commission manages a bank of about 40 million doses of various antigens of the foot-and-mouth disease virus for the rapid formulation of vaccines. There is on-going reinforcement of banks of vaccines against foot-and-mouth, classical swine fever, avian influenza and bluetongue. Imports are subject to strict controls at the EU borders.

1.3. Plant safety

Structures specifically intended to prevent the abuse of plant protection products, which sample, analyse and inspect randomly and at regular intervals, are already in place in the EU. Phytosanitary laboratories exist in all Member States. Strict notification requirements are enforced and inspections are carried out in third countries for plants intended for planting and for specified plant products. A system is also in place for temporary safeguard measures in the case of an imminent danger of introduction or spread of harmful organisms.

1.4. Water safety

As regards water safety, EU laws on the quality of drinking water and on the quality of surface waters used for drinking water abstraction are been reviewed to check whether they sufficiently cover the requirements for constant monitoring of drinking water and other appropriate monitoring and early warning systems. Multi-barrier systems, the use of appropriate markers at key points and the introduction of and adherence to the HACCP system by suppliers are being promoted in the context of the programme on health security to enhance safety and confidence in early detection of infective agents and toxicants.

ANNEX 2

1. ACTIONS IN OTHER FIELDS

1.1. Enhancing the protection of the external border with regard to the movement of goods

As the EU is a Customs Union, the protection of the Internal Market relies exclusively on the mechanisms in place at the external border and their efficient application.

The fight against terrorism or any other external threat relies on the capacity of the national customs authorities to block entry at the border of all goods that could present a danger to the EU while not hampering legitimate trade. With this in mind the Commission presented a Communication to the Council on the role of customs in the integrated management of the external border (COM(2003) 452).

Questions such as a common approach to risks or guaranteeing an appropriate level of human resources and equipment are examined in this Communication and further action in this area both by the Commission and the Member States is under consideration.

At the same time, agreement between the Community and the United States in the framework of their "Container Security Initiative" has been achieved. Bilateral negotiations on its implementation are continuing.

1.2. Export control lists

The EU has a compulsory regime for the control of exports of dual-use items and technology which contains lists of radiological, nuclear, biological and chemical agents etc. for which strict provisions linked to international non-proliferation regimes and export control arrangements apply. In the area of exports of dual use technologies (civil technologies which can be used for military purposes in particular for production or delivery of Weapons of Mass Destruction), "the responsibilities of exporters of dual use items as defined in Regulation 1334/2000 (legal and natural persons) in ensuring that exports of dual use technologies does not contribute to the development of Weapons of Mass Destruction by terrorists are extremely important. It is increasingly recognised that regular dialogue between exporters and national authorities and regular information and awareness raising by national authorities vis-à-vis their dual use suppliers are a prerequisite for the efficient implementation of Regulation 1334/2000.

At EU level, a working group established by the article 18 of the Regulation 1334/2000 has met regularly and facilitated interaction between EU Member States' authorities responsible for issuing export licenses of dual use items and exporters. However, the Commission is conscious that this dialogue can be improved and has started to consider options for such improvement which have been shared with UNICE at the highest levels as a follow up to the Thessaloniki Action plan against the proliferation of WMD (which includes a number of actions aiming at strengthening the community export control regime and at making the EU a leading player in the international export control regimes).

Concerns over the adverse impact of controls on public health activities, such as barriers for and delays in the transport of agents, samples, reagents and specimens for tests and comparisons, persist among national public health agencies and laboratories. Commission services have raised the attention of the EU Member States in 2002 on the risks that delays arising from the implementation of national- (EC) export control legislations in a number of important suppliers of relevant dual-use biological technologies (EU and non EU such as USA, Japan, Australia, Canada) might create in case of a public health crisis whose solution would imply quick international cooperation and move of sensitive dual use items across international borders.

The Commission has made a number of proposals for follow up regarding the strengthening of the community export control regime in the enlarged EU. In particular the Commission has drawn the attention of the EU Member States and of key third countries to the risks that non membership of new EU Member States in export control regimes such as Missile Technology Control Regime and Wassenaar Arrangement present in terms of weakening of the international export control regimes and for the very functioning of the Community export control regime due to the single market for dual-use items. The Commission has coordinated the Task Force in charge of the Peer Reveiws of Member States' application of Regulation 1334/2000 in conformity with the Thessaloniki Action Plan. Drawing on the peer review visits which are now finished, the Task Force will present a report to the WP Dual Use with suggestions for follow-up which should be of interest not only to the export control licensing officers of the EU but also to all the EU actors involved in the fight against terrorists getting access to dual use technologies in the EU.

Resolution 1540 of the UN Security Council which calls for all States to adopt measures to ensure that terrorists do not access relevant dual use technologies contains important provisions regarding controls of exports of dual use items. The Commission is contributing to the work carried out in the UN Committee 1540 established to monitor the implementation of this Resolution. The Commission has prepared its contribution on the aspects of the implementation of the Resolution which is of EC competence and it has been agreed that all Member States will mention it in their national report to the UN committee in charge of Resolution 1540.

1.3. The EU Solidarity Fund

Bearing in mind the significant costs involved after a major terrorist attack or natural disaster there exist a need to alleviate the financial consequences for those affected by it. The Commission is currently reviewing the possibility of a common approach to emergency situations through a revised EU solidarity fund (in addition to national compensation schemes) with the objective to provide financial aid to cope with emergency situations in the aftermath of an unforeseen crisis (COM(2004) 487). Such an instrument would provide funding to give support to victims of terrorism as well as to alleviate the effects of other natural and/or man-made disasters or public health crises.

Support to the victims and their families as well as contributions to rehabilitations efforts must be an integral part of the response to terrorist attacks in a society bound by solidarity. The Commission is currently working on different aspects of this response and implementing a pilot project agreed upon by the Parliament to support the financing of projects intended to help the victims to recover and to raise awareness of the public against terrorist threat.

1.4. Research and technology development

Following the different requests from the Parliament and the Council, the Commission has started a Preparatory Action entitled "Enhancement of the European industrial potential in the field of Security research 2004-2006", with a view to contributing to the improvement of the European citizens' security and to reinforce European technological and industrial potential in this area. This Preparatory Action covers the period 2004-2006 and addresses five main areas, including the protection against terrorism.

A Group of Personalities (GoP) was established in 2003 and tasked to propose key orientations, principles and priorities for a future European Security Research Programme (ESRP). The GoP report describes the essential elements of a **"**European Security Research Programme" (ESRP) and its contribution to address the new security challenges of a changing world. Its main recommendations include:

- The establishment of an ESRP, from 2007 onwards, with funding of at least 1 billion Euros per year, additional to currently existing resources,

- The creation of a **"**European Security Research Advisory Board" to define strategic lines of action, user involvement, implementation mechanisms and a strategic agenda for the ESRP,

As a follow-up, the Commission adopted on 7 September 2004 a Communication entitled "Security Research: The Next Steps" (COM(2004) 353) to initiate a debate with the Council and the Parliament. It subscribes to the main thrust of the report and indicates steps to be taken to progress the activity:

- Consultation and cooperation with stakeholders, especially via the "European Security Research Advisory Board" to be established in 2004.

- Development of an ESRP, to become, from 2007, a specific programme within the 7th Framework Programme of Community Research.

- Ensuring an effective institutional setting, taking into account Common Foreign and Security Policy and European Security and Defence Policy and other relevant Community policies (e.g. fight against terrorism including bio-terrorism, cross border control, transport, environment,…), and developing cooperation and synergies with the European Defence Agency.

- Establishing a governance structure responding to the needs of security research work in terms of contract, participation and funding.

In fields directly related to biological and chemical terrorism, the 6th Framework Programme's Scientific Support to Policies activities covers "Civil protection (including biosecurity and protection against risks arising from terrorist attack) and crisis management". Research is currently ongoing on biological agents, risk assessment, crop bioterrorism and modelling the propagation of bioterrorist agents. The Commission can also call upon the advice of the EU Research Group on Countering the Effects of Biological and Chemical Terrorism, encompassing experts from the Member States was established as a follow up to the Research Council of 31 October 2001.

The Commission has developed real time systems for emergency management (e.g. to help emergency response in transport accidents involving dangerous substances). Similar systems could be developed as early warning to address deliberate attacks in the areas of civil protection and health security. The Commission will further work on the establishment of a European level threat assessment methodology.

Improved surveillance on disease monitoring could be supported by the Commission's Joint Research Centre through the development of real-time monitoring networks, integrating normalised instrumentation (e.g. on capture systems for biological vectors) and sensors, remote sensing data, and meteorological data, which then feed into models that can provide alerts in the case of an outbreak, predict the spreading of diseases and be used to take preventive actions. In addition to disease monitoring, other vulnerabilities in the food chain can be reduced by improved traceability systems (e.g. in the cold chain, in feedstock and in food products), where the Commission can use its expertise developed in animal and meat traceability.

In addition, the Commission's services has substantial experience in the analysis of lessons learned concerning the management of past industrial and natural disasters, it can expand on this experience to collate and analyse data concerned with deliberate attacks on installations. The information could be conveyed to national civil protection agencies thereby contributing to the development of appropriate prevention, preparedness and response measures to address deliberate terrorist threats.

Further improvement and validation of Commission and external dispersion models of radioactive substances for the consequence modelling of various types of scenarios including 'dirty bomb explosions' will be supported by the Commission's Joint Research Centre. Other improvements include extending the geographic coverage of existing dispersion models to the entire EU territory, and integration of existing dispersions models within Commission interactive impact analysis map-based tools to provide the dispersion models with additional functionality in order to improve their scenario and impact analysis functionalities (such as estimating affected population and critical infra-structures within the vicinity of the incident). Development of statistical techniques will improve the Commission's early warning rapid alert system on outbreaks of communicable diseases by further studying bio-terror related incidents and outbreaks at large.

1.5. The Commission's internal rules of procedure for crises

On 5 March 2003 the Commission adopted a Decision[1] amending its internal Rules of Procedure for crises which directly affect the safety, operation and integrity pf the Commission in terms of persons, buildings and information. In this regard on 26 March the Commission adopted a second Decision[2] on security in crisis situations which institute operational procedures for a new crisis management structure.

---

1 Minutes of the 1603rd meeting of the Commission of 5 March 2003, point No 9: doc. No C(2003) 744/2.

2 Written procedure No E/479/2003: document No C(2003) 972 of 21 March 2003.